

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

El llast del franquisme

S'ha esdevingut el 40è aniversari de la mort del dictador Franco i, com era d'esperar –i de desitjar–, n'hem fet memòria. Una memòria desigual i contradictòria, esclar, perquè la memòria és sempre una interpretació del passat des de les circumstàncies presents i en una perspectiva de futur. I quan canvien les circumstàncies del moment, o quan les perspectives de futur són unes altres, hom reinterpreta la memòria que havia fet del passat per ajustar-la a la nova perspectiva.

SÍ: LA MEMÒRIA SOCIAL és un mecanisme d'atribució de sentit, no pas un exercici d'història crítica i acadèmica. I, igual com fa la memòria individual, queda conformada tant per allò que convé recordar com per allò que cal oblidar. Un exercici al servei de la necessitat de significació que pretén que el passat justifiqui el present que tenim i anunciï el futur que ha de venir. No és estrany, doncs, que una llei de la memòria es posi al servei del rescat de fets ocultats, i que simultàniament vulgui esborrar els senyals dels fets que resulten incòmodes.

ÉS EL CAS DE la memòria del franquisme. En cada dècada, des de cada posició ideològica, se la interpreta en claus diferents per justificar els nous temps i les diverses mirades. I cada memòria combat per imposar el seu sentit del present i prometre el seu propi futur. Així, quan es demana la condemna del franquisme als qui en van cobrar l'herència, se sap que se'ls posarà en evidència perquè si el condemnessin, el seu present quedaria trasbalsat i el seu futur amenaçat. El cas més notori és el de la monarquia, que no pot posar en qüestió que la restaurés el franquisme sense arriscar el seu propi futur. També és un bon exemple d'aquesta lògica de l'oblit en la fabricació de memòria social la postura de Ciutadans, que explica que no condemni el franquisme, no pas per justificar-lo, sinó per exhibir que és un partit nou, sense pecat original, i que el tema no l'afecta. Dit d'una altra manera: el seu reformisme vol apuntar al futur sense haver-se d'enfrontar al passat del qual, tanmateix, és objectivament successor. Una astuta combinació que fa possible vestir el conservadorisme amb la disfressa d'un radicalisme transformador. La perfecció lampedusiana: que tot canviï per tal que tot segueixi igual. I, per si algú ho dubta, que d'una vegada se'ns digui qui ha finançat l'invent.

LA MEMÒRIA del franquisme també forma part del combat per legitimar el present de certs actors polítics de l'esquerra més arnada. L'obsessió per descobrir i esborrar els símbols que resten del fran-

EFE

.....
El 1975 encara
hi va haver
més llàgrimes
que copes
de xampany

quisme serveix per ocultar la barbàrie revolucionària que li va aplanar el camí. Una barbàrie que explica, tant com la mateixa dictadura, el perquè de l'assumpció poruga d'aquell llarguíssim ordre –o desordre– autoritari. A la mort del dictador, segons una enquesta que ha desempolsegat Enric Juliana, encara el 53 per cent dels espanyols sentien dolor, pena i tristesa per la seva desaparició, i un 29 per cent el consideraven una pèrdua irreparable. I fa de mal recordar que el mateix cardinal Narcís Jubany li va oficiar una multitudinària missa de funeral a la catedral de Barcelona. El 1975 encara hi va haver més llàgrimes que copes de xampany. La memòria de l'antifranquisme és tan artificiosa com la del mateix franquisme.

PERÒ, PER DAMUNT de qualsevol memòria social, dels silencis, els oblits i els records, de les apropiacions i les condemnes políticament útils, hi ha els fets. Els assassinats, la repressió, el genocidi cultural i lingüístic, l'espoli fiscal, la censura, la corrupció econòmica i moral, les complitats intel·lectuals... I, sobretot, una herència en forma de cultura política antidemocràtica, un llast que quaranta anys després, horroritzats, descobrim que no ens hem acabat de treure de sobre.